

Rune Fardal, studerer psykologi

Personlighetsforstyrrelser med hovedvekt på narsissistisk problematikk i relasjon til barn
<http://www.sakkyndig.com> mail: rune@fardal.no

Narsissistens primitive misunnelse

12 Mai, 2013, Oppdatert 12.05.2013

Utskrift : <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artikler/misunnelse.pdf>

Her beskrives hvordan misunnelse fører til narsissistens behov for total ødeleggelse av den andre forelder, og der barnet behov åpenbart kommer i bakgrunnen. Hvordan denne perverse tenkning sjalter ut betydningen av ødeleggelsen av barnet, og der fokus er å ødelegge den andre forelder fordi denne har noe den narsissistiske forelder aldri kan få, et godt forhold til barnet.

Endeløse barnefordelingssaker bygger ofte på denne dynamikk. Reversering av egen lidelse fører til hat mot den andre forelder. De ser ikke den andre forelders verdi for barnet, bare barnets verdi for dem selv. De tar ikke ansvar, de pålegger ansvar. Det er ikke tap av barnet slike er redde for, men tapet av kilden til det behovet barnet dekker. Og behovet er å hindre at egen identitet og Selv fragmenteres.

Desperat søker de unngå psykosens sammenbrudd. Barnet blir personlighetens lim. Det handler ikke om barnet, eller egen tid med barnet, men å eliminere den *andre* forelders tid med barnet. Denne destruksjon av relasjonen mellom barnet og den andre forelder, som de selv misunner, er målet for dette evige hat. Det samme hat som gjør at slike konflikter blir evige, så lenge barnet har noen som helst kontakt med den normale forelder.

Dette er den narsissistiske sadismen, nytelsen av lidelsen i den andre.

Det er helt klart at det er langt viktigere å ødelegge den andre forelder enn det er å ha mer tid med og bedre forhold til barnet. Misunnelse handler om å ta noe vekk fra den andre, og i slike saker er det relasjonen til barnet. Uansett utfall av barnefordelingskonflikten, vil ikke den misunnelige forelder noen gang bli fornøyd. Nytelsen av fortvilelsen i den andre (sadismen) når denne ser barnet går til grunne, heri ligger sadismen skjult bak en falsk fasade av narsissistens "oppofrelse". "Jeg som gjør alt for barnet"!

Patologisk narsissisme, misunnelse, benektelse og en "pervers" holdning til virkeligheten kan føre til uendelige konflikter rundt barnefordeling. Når farens telefon til sønnen på hans bursdag ble oppfattet som trakassering av moren, som krevde besøksforbud for å hindre fremtidige telefoner, er det ikke rart det blir konflikt.

Dette er narsissistisk sårede foreldre som ødelegger barna og som gjennom bruk av endeløse barnefordelingssaker avverger egne psykiske sammenbrudd. Disse evigvarende konflikter har som formål å holde på avstand hatefulle og morderiske ønsker rettet mot den andre forelder og mot deres barn. Hvis hat er en reversering av lidelse, som Kernberg (1992) har foreslått, da er disse foreldre både ofre og aggressorer i sin egen indre kamp.

Selv om narsissisme, separasjon – individuasjon, avhengig tilknytning, og uløst tilknytning er omtalt som hovedelementer i slike skilsmisser blir de sjelden undersøkt i detalj. Narsissisme og narsissistisk sårbarhet er referert som de mest vanlige psykologiske stridstema hos foreldre i høy-konflikt skilsmisser. Narsissisme er brukt til å forklare hvorfor enkelte foreldre:

"...benekter og avviser den andre forelders verdi for barnet...tror at de mer enn noen andre vet hva som er best for barnet.....kan ikke se hvordan, eller hvorfor, de skulle dele foreldrerollen om sitt barn med sin ex-partner"

Foreldre som er ydmyket og skamfulle av skilsmissen kan klandre den andre forelder for sine ekteskapelige problemer for å avvise ansvar for ekteskapets havari. For slike individer er feil ikke tolererbart, og kan frembringe alvorlig angst og depresjon. I ekstreme tilfeller kan disse følelser føre til paranoide vrangforestillinger om den andre forelder.

Narsissisme

Ved normal utvikling vil en mor til å begynne med oppleves som en forlengelse av spedbarnets selv. Når bevisstheten om den faktiske separasjon setter inn vil angst, smerte og frustrasjon blir del av spedbarnets opplevelser. Denne bevissthet om andre følges også av realiseringen av avhengighet, som stimulerer ytterligere angst.

Det Winnicott kalte den "god nok mor" beskytter spedbarnet fra å bli overveldet av hjelpeløshet, gjennom oppmerksomhet og ved å tilfredsstillende spedbarnets behov. Narsissister kan aldri bli "gode nok forelder", til det trengs det empati!

Gradvis tilvenning til virkeligheten gjør at spedbarnet tolererer virkeligheten uten fortvilelse. Dette fører til sunn narsissisme, som tillater spontanitet, kreativitet og evnen til å elske.

Freud diskuterte 2 former av kjærlighet, kjærlighet for en selv, *ego-libido* og kjærlighet for andre, *objekt-libido*. I følge Freud er det å gi opp sin personlighet for å tilknytte seg til en annen (kjærlighet), den høyeste form for objekt-libido. Tilknytning – kjærligheten man har for andre i motsetning til kjærlighet for en selv – er det motsatte av narsissisme

og narsissistisk kjærlighet. Narsissister oppgir aldri noe som helst, de bare krever.

Den kjærlighet og beundring foreldre føler for sine barn reflekterer ikke alltid tilknytning. Foreldre som "elsker" sine barn fordi de oppleves som en del av dem selv, eller fordi barnet er gjort avhengige av dem, har en *narsissistisk kjærlighet*, en form av usunn egosentrisk "kjærlighet" for seg selv. Barnet er et *narsissistisk supply* for slike voksne.

Det er åpenbart at dette ikke er for barnets beste men for den voksne. For å gjøre opp for deres egne tap og skuffelser opplevd i sin egen barndom. Barnet dekker den voksnes egne udekte behov. Foreldre som skaper bitre barnefordelingsaker har ikke evne til å se sine barns behov adskilt fra sine egne, og opptrer for å dekke sine egne behov på bekostning av barnet. I slike settinger blir barnet behandlet som en forlengelse av den narsissistiske forelder, ikke som en person med egne følelser og behov, som kan være forskjellige fra forelderens behov, og særlig i relasjon til den andre forelder.

Denne typen narsissisme beskrives som *patologisk narsissisme*. Når selv-kjærlighet ikke fører til kjærlighet for andre, når det er kjærlighet for hva en selv er, hva en selv var, hva en selv gjerne ville være, det som en gang var del av en selv, er det snakk om patologisk narsissisme.

Den karakteriseres av en selvsentrert syn der andre ikke oppfattes som selvstendige individer men som forlengelse av en selv. Forskjeller oversees eller enda verre, oppleves som angrep. Manglende evne til innlevelse fører til at andre syn oppfattes som trusler mer enn som andres refleksjoner. Splitting har ført til svart/hvit tenkning, *my way or the high way!* Alt som ikke er i tråd med egne tolererte strategier utgjør trusler og blir oppfattet som angrep.

Narsissistiske foreldre ser hen på sine egne barn for å få **sine** behov for kjærlighet og anerkjennelse dekket. Når barnet ikke svarer opplever disse foreldre den samme raseri, angst og depresjon som de følte som barn når deres egne foreldre ikke fikk sine behov oppfylt. Deres foreldres strategier er nå blitt deres egne perverse strategier.

Når slike foreldre taper kontakt med barnet etter skilsmisse kan konsekvensene av en slik respons bli svært kraftige. For å bli kvitt den desperasjon og hjelpeløshet de føler, vil slike foreldre inngi seg i adferd som gir dem omnipotent kontroll av sin verden. Når en slik forelder mister noen som de bekjenner å elske så vil de ikke bare sørge, de opplever at noe som skulle vært tilgjengelig for dem ikke lenger er det.

Det er ikke tapet av personen de sørger over, men heller hva den personen *bidro* med. Tapet oppleves på samme måte som et barn som opplever sult. Følelsen er smertelig, men det er ingen lengsel, sorg og skyld. "Tapet" henger sammen med angsten for sprengningen av et skjørt selv. De frykter opplevelsen av å gå i oppløsning, miste seg selv, og havne i psykosen som truer.

Frykten for å falle fra hverandre, særlig om tapet er av noen som er en del av dennes selvbegrep, som et barn eller ektefelle som holder den narsissistiske forelder sammen og som utgjør denne forelders identitet. Disse personer opplever en form for psykisk oppløsning og blant annet mister de sin evne til å forholde seg til og tenke på andres

følelser. For slike er en partner eller barn mer enn kjærlighet og familie, deres relasjon holder dem sammen psykologisk. Trusselen om barnets fravær er trusselen om deres eget opphør! Slikt blir det irrasjonelt raseri av.

De kjemper for total kontroll over hvordan de skal oppdra barnet. Andre blir innviklet i uendelige kamper om omsorgen. Når ektefellen forsvinner med barnet kan den narsissistiske forelder reagere på en eiendommelig defensiv måte for å forbli "hel". De frykter sammenbrudd. Disse foreldre sloss ikke for tid med barnet, men for å forbli psykisk samlet.

Misunnelse

Patologisk narsissisme forklarer ikke alene det raseri og sinne disse foreldre føler, eller de aggressive destruktive elementer ved mange høykonflikt konflikter. Det er ikke patologisk narsissisme alene som får foreldre til å drepe sitt barn foran den andre forelder, men *primitiv misunnelse*. Primitiv misunnelse opptrer når det som er misunt er utenfor håp om å tilegne seg.

Det synes som om formålet med noen barnefordelingssaker ikke bare er å eie eller vinne halvparten av barnet. Det handler om mer enn bare mer tid med barnet. Isteden handler det om å **ta barnet vekk** fra den andre forelder, hindre denne kontakt med barnet, som gir lettelse og tilfredstillelse for den misunnelige forelder så dennes likevekt kan gjenopprettes. Den andre forelder må skades og ødelegges for at den misunnelige forelder skal gjenopprette sin psykologiske likevekt.

Konflikten mellom foreldre i høykonflikt skilsmisser kan tilsynelatende bygge på sjalusi, fordi forskjellen mellom sjalusi og misunnelse er uklar. Jo mer barnet er knyttet og verdsatt til den andre forelder, jo mer må den misunnelige foreldre ødelegge, skade eller devaluere barnet. For disse foreldre er det virkelige eller innbilte tapet av barnet til den andre forelder mer overveldende *fordi barnet er verdifullt for den andre forelder*. Kernberg (1974) beskrev at for visse narsissistiske personligheter vil "*en person som ansees som attraktiv av andre...frembringer misunnelse og grådighet...behovet for å ta kontroll med en ubevisst tendens til å devaluere og ødelegge det som er misunnet*".

Misunnelse var godt illustrert av Adrienne Harris (2001)

An envious man and a covetous man, walking in a wood, are met by an elf. The elf promises to grant one man a wish on the condition that the second man will receive twice as much. The covetous man decides to let the other man make the wish so that he will reap double. The envious man thinks carefully and says, "Make me blind in one eye." (Harris, 2001, p. 1)

Denne historien viser følelsen hos den misunnelige forelder, ønsket om å ødelegge, og ønsket om å se lidelsen i den andre forelder. Misunnelse hjelper oss forstå hvorfor noen foreldre er villige til å skade seg selv så lenge den andre forelder blir mer skadet.

Det er helt klart at det er langt viktigere å ødelegge den andre forelder enn det er å ha mer tid med og bedre forhold til barnet. Misunnelse, i motsetning til sjalusi er et ønske om å ta noe vekk og ødelegge det misunte objekt. I disse foreldre der det

narsissistiske forsvar har brutt sammen, så er tapet av deres ønskede kontakt med barna til den andre forelder opplevd som et voldelig angrep. Følelsen av at den andre forelder har noe godt fører til en adferd om å ta tilbake, noe som er opplevd som stjålet. Ønsket om å gjengjelde mot den andre forelders tyveri, uansett konsekvens for barnet, den andre forelder eller en selv. Alt fokuseres rundt gjengjeldelsen, behovet for hevn, oppreisning for krenkelsen, frykten for egen psykologisk oppløsning.

Slike narsissistiske foreldre kan manipulere den andre forelder inn i en setting der denne avviser barna for å komme ut av konflikten. Slike foreldre er ikke fornøyde med bare å vinne omsorgen, de må også ta noe vekk fra den andre forelder. Det er ikke nok å vinne omsorgen, det er behovet for destruktivitet av den andre forelder som er det sentrale. Ødeleggelsen av den andre blir det som hindrer oppløsningen av eget selv. Dette er sadisme, nytelsen av ødeleggelsen av den ander.

Misunnelse er en uendelig felle, fordi misunnelsens mekanismer ikke tillater tilfredstillende og takknemmelighet. **Uansett utfall av barnefordelingskonflikten, vil ikke den misunnelige forelder noen gang bli fornøyd.** Smerten disse foreldre føler er alltid knyttet til tapet av noe. De opptrer som om kvantitet er det viktigste prinsipp, ikke kvalitet. Allikevel synes de aldri få nok. Flere saker beskriver hvordan slike foreldre heller dreper barna enn å akseptere status quo i en rettslig kjennelse. Dette tyder på at ikke noe, selv ødeleggelsen av barnet, reduserer deres smerte.

Selv i de tilfeller der de gjennom PAS mekanismer har klart å hindre alt samvær mellom barnet og den normale forelder, vil de fortsette gå til sak for å få en kjennelse på at samvær skal reduseres! Det er helt tydelig at det ikke er tid det er snakk om, men destruksjonen av den andre. Nytelsen av fortvilelsen i den andre når denne ser barnet går til grunne.

Slike foreldre kan bare se hva de ikke har, ikke hva de utsetter barnet eller den andre forelder for. Slike foreldre påstår ofte at de tar stor glede og tilfredstillende i sitt forhold til barnet, mens det sjelden er bevis for slikt. Tvert imot er den største gleden for slike å se ødeleggelsen av den andre forelder. At barnet ødelegges først bryr de seg ikke om.

Ødeleggelsen av barnet i slike høykonfliktsaker er ikke bare resultatet av konflikten, men noen ganger også **målet** med konflikten. Slike konflikter kan kun skade barn. Klein mente misunnelse resulterer i angrep på det som er opplevd som godt, fordi det som bringer tilfredstillende også er kilde til smerte og frustrasjon. Fordi barnet er kilden til nytelsen, er det også kilden til smerten og frustrasjonen en foreldre føler etter separasjon.

Som Kernberg beskrev, personer som oppleves som begjærlige av andre virvler opp misunnelse, og dette fører til et behov for å ødelegge det som er begjærlig. Ubevisst må barnet ødelegges. Selv om den misunnelige, destruktive forelder tilsynelatende ikke vil ha annet enn barnet, synes det *virkelige motivet* være hvordan påføring av smerte og tap av eierskap, påfører den andre personen og barna smerte, som oppleves som den virkelige kilde til frustrasjon.

Benektelse og pervers tenkning

Patologisk narsissisme hos kjempende foreldre skaper intens sårbart tap. Misunnelse forklarer aggresjonen mot barna som er del av grunnlaget for striden. Det synes ikke være bevist intensjon for slike foreldre å skade barna. Tvert imot synes de føres for barnets skyld. Men om det bare gjaldt barna ville de ikke utsatt barna for slik konflikt. Det er to ulike tankeprosesser som skjer samtidig for slike foreldre. Den første, typisk bevisst, er uttrykt for kjærlighet for barna og tilsynelatende gjøre alt for dem. Den andre er ubevisst og har med å skade og ødelegge barna som er kilden til den andre forelders lykke og en kilde til smerte for den forstyrrede forelder. For eksempel ville en mor som er enig i at barna sliter og lider, attribuere alle vansker barnet har til far. Hun vil innrømme at barnet skades, men ignorere sin eget bidrag til konflikten. Ofte kan man se slike foreldre påføre barnet skade og deretter klandre den andre forelder gjennom *prosjektiv identifikasjon*.

Freud beskrev en type *splitting* som kan forklare disse foreldres skadelige adferd. Han definerte to holdninger, en som tar utgangspunkt i virkeligheten og en løstrevet fra virkeligheten. Denne evnen til å ha to ulike oppfattelser av virkeligheten gjør slike foreldre i stand til å gjennomføre barnefordelingssak som skader barnet, men allikevel føle seg berettiget til det, se skaden de forvolder, men klandre den andre forelder for å fortsette kampen, selv om det er de selv som går til rettsak, igjen og igjen.

Bevissthet om den aggressive, destruktive følelsen mot deres barn er utholdelig, så disse foreldrene fortrenger sin opplevelse av den skade de forvolder. Slike foreldre ser seg selv som dedikert til barnets behov og derfor utilnærmelige i sine handlinger. På den ene siden av splitting utaler de verbalt at barnet tar skade, på den andre fortsetter de skade barnet.

Grossmanns (1993) begrep "***the perverse attitude toward reality***": der nevrotiske forsvar kan være tenkt som rettet mot ønskene, mens pervers forsvar er rettet mot oppfattet virkelighet, kan brukes til å beskrive en slik forelder. "Pervers" har her betydningen: *forvrengt virkeligheten*. Slike personer kan opptre som om de ikke har innsikt i hva de gjør, men som faktisk synes ha betydelig innsikt som de "overser". Med andre ord, de vet hva de gjør, men overser det. En pervers holdning mot virkeligheten, med andre ord, tillater en forelder tro at halve barnet er bedre enn ingenting mens de samtidig vet dette ikke kan være mulig.

Et eksempel er en far som har rett til å ringe sitt barn hos den narsissistiske mor, men der denne vil hindre dette og saboterer samtaler fordi hun kan ikke "få ham ut av hodet sitt"!

Slike personer synes ha en oppfatning om at den andre forelder ikke eksisterer under samværene. Dermed vil slike samtaler forstyrre slike foreldres oppfattelse av virkeligheten. Om det ikke var noen telefoner så eksisterte ikke den andre for barnet eller denne forelder. Slike foreldre har ingen forståelse for at barnet kan ha behov for å snakke med sin far. Det oppfattes bare som en forstyrrelse fra den andre forelder. Om barnet var opprørt når det var hos den narsissistiske forelder, ble det sett på som et resultat av tid tilbragt hos den andre forelder, ikke som barnets reaksjon på den

narsissistiske forelders adferd og bruk av barnet. Det er en vrangforestilling rundt den typen tenkning.

Når en slik forelder misunner den andre, blir barna et objekt for misunnelse. Dette bygger opp under den misunneliges ønske om å ødelegge den andre like mye som å eie. Tanker, følelser, handlinger og konsekvenser blir holdt separat.

Narsissistisk sårede mennesker overveldes av patologisk misunnelse. De har et behov for å skade og ødelegge kilden til deres smerte. I likhet med borderlinerens splitting eller psykopatens dehumaniserende sadomachosisme, er det vi ser en overgivelse av det rasjonelle til det irrasjonelle på en måte som perverterer ønsket om å ødelegge, samtidig som opplevelsen av konsekvensene er fortrenget.

Terapi for en slik ubevisst destruksjon er vanskelig. Slike foreldre, hvis indre verden er dominert av angst, frykt, raseri og hjelpeløshet nytter det ikke forholde seg rasjonelt til. Avtaler og rettslige kjennelser eksisterer ikke i slikes bevissthet, med mindre de kan brukes til å klandre den andre forelder.

Slike narsissistiske foreldre som river sine barn i stykker har utviklet tenke strategier som tillater dem å se at det er galt for den andre forelder å nedvurdere *dem*, mens de fortsetter nedvurdere den andre forelder. Dette er typisk for den narsissistiske grandiositet, en lov for meg en annen for deg.

I den velkjente historien om Salomo, fremsto to kvinner for den gamle kongen i en tvist om en baby. Hver hevdet barnet som sitt eget, så kong Salomo tilbød seg å kutte barnet i to. En kvinne var enige, den andre nektet, og han tilbød barnet til den som nektet. Solomon visste hvem som var den virkelige moren fordi han mente at en ekte mor ville heller ofre sitt forhold til barnet enn se det halvert.

Dessverre, ikke alle foreldre er villige til å gjøre et slikt offer for sine barn. Narsissistisk forstyrrede mennesker er mer opptatt av å påføre den andre lidelse, enn av barnets lidelse under en slik aggresjon.

Kilde:

Donner, M.B. (2006) TEARING THE CHILD APART

The Contribution of Narcissism, Envy, and Perverse Modes of Thought to Child Custody Wars